

מרכז יצחק רבין
לתקר ישראל

"זכותי להגיד ש..."

פעילות העשרה לקראת יום הזיכרון השמיני לרצח ראש הממשלה יצחק רבין ז"ל ולחטיבת הביניים ולחטיבה העליונה

בארכעה בנובמבר 1995 נרצח ראש הממשלה יצחק רבין, בסיומה של עצרת המונים בכיכר מלכי ישראל בתל-אביב. העצרת קראה "כן לשלום - לא לאלימות" כתגובה לאווירת ההסתה האלימה שפשתה באותה תקופה. הרצח המחיש את הסכנות האורבות לחברה הישראלית ועורר שאלות נוקבות באשר ליכולתה להתמודד עם אתגרים שמציבה דמוקרטיה רב-תרבותית. חלק מהותי בהתמודדות זו הוא בחינת משמעותו של חופש הביטוי ואיתור מקומו של הגבול בין ביקורת ומחאה לגיטימיות לבין הסתה חברתית ופוליטית.

מטרות הפעילות

התלמידים יגבשו אמות מידה להבחנה בין ביקורת ומחאה לגיטימיות לבין הסתה, יעמדו על הסכנות האורבות לחברה דמוקרטית בגין חציית הגבול שבין חופש הביטוי הלגיטימי לבין ביטויי הסתה, ויבחנו את משמעות האחריות האישית של כל אזרח, שפירושה הן הימנעות מהשמעת ביטויי הסתה והן הבעת התנגדות להם. מומלץ להיעזר במקורות שונים ולהתעמק במושגי יסוד רלוונטיים, כגון "דמוקרטיה", "חופש הביטוי", "המרדה", "גזענות", "צמזמה" ועוד (כדאי להיעזר בהגדרות מהמילון למושגים אלו).

טרם העברת הפעילות מומלץ להיעזר באתר האינטרנט של מרכז יצחק רבין לחקר ישראל (www.rabincenter.org.il). באתר, תחת הכותרת "זכותי להגיד ש...", ניתן למצוא מילון מושגים רלוונטי ודוגמאות להסתה שקדמה לרצח יצחק רבין.

מערך הפעילות

משך הפעילות - כשעה וחצי (שיעור כפול).

הפעילות נערכת בשלושה שלבים: עבודה אישית ועבודה קבוצתית (ראו דף לתלמיד בצדו השני של העלון) ודין מסכם במליאה. להלן נקודות לדין במליאה:

כל קבוצה תציג את אמות המידה שגיבשה ואת החלטותיה בדבר מיקום המשפטים ברצף שבין ביקורת לגיטימית לבין להסתה.

- האם נתקלתם בקשיים בהחלטה על מיקומם של הציטוטים ברצף?
- האם מוכרים לכם אמצעי ביטוי נוספים על המילה הכתובה או המושמעת? העלו דוגמאות.
- **סיכום הדין:** התלמידים יתבוננו בכרזות ובדבוקיות ששימשו את מתנגדי רבין בתקופה שקדמה לרצח (מתוך אתר האינטרנט www.rabincenter.org.il).
- היכן הייתם ממקמים כרזות אלה ברצף לאור אמות המידה שקבעתם?
- האם ניתן להגדיר את ביטויי הביקורת הנפוצים בימים אלה כביקורת ומחאה לגיטימיות?
- האם נשמעים בסמוך לכם ביטויי ביקורת החורגים מגבול הלגיטימיות? ניתן להביא דוגמאות מתחומים שונים ולא רק מהפוליטיקה (למשל מחברת התלמידים).
- מה מקומה של "אחריות אישית" למול ביטויי הסתה שונים, פוליטיים וחברתיים? ומה מקומה של אחריות זו בחברת התלמידים?
- האם לדעתכם הופקו הלקחים בעקבות ההסתה שהובילה לרצח ראש הממשלה יצחק רבין?

צלום: יובל נבון

דף פעילות לתלמיד

פעילות אישית

- לפניך חמש התבטאויות מפייהם של אישי ציבור בחברה הישראלית.
- בתחתית העמוד ציר הנע בין ביקורת לגיטימית לבין הסתה.
- קרא את ההתבטאויות ומקם אותן על גבי הציר על פי מידת זיקתן לביקורת לגיטימית או להסתה:

1. רב: "מה זה חוק? חוק בנימטרייה זה גיהנום. ילך לגיהנום זה ששומע לחוק, יחד עם החוק שלו".
2. ח"כ: "השופט מערב את דעותיו הפוליטיות; צריך להעיף אותו".
3. ח"כ: "המפלגה זיהתה את הכוחות החשוכים המאיימים על קיומה של ישראל כחברה מתוקנת, ואלה הם החרדים".
4. ביטויים של אוהדי כדורגל: "ירוק זה צבע של חמאס"; "(שם של שחקן) קיבל סרטן"; "(שם של שחקן ערבי בנבחרת ישראל) מחבל".
5. שימושים בסמלים הקשורים בשואה בנסיבות שונות: כרזות שבהן נראה ראש ממשלה לבוש מדי אס.אס; כתובות המשולבות בצלבי קרס שנכתבו על מכונית של שחקן כדורגל, הכינוי "נאצי" ועוד.

- בעקבות החלטתך נסח שתי אמות מידה שעל פיהן ניתן לקבוע מתי מדובר בביקורת לגיטימית ומתי מדובר בהסתה.

_____ 1.

_____ 2.

פעילות קבוצתית

- הציגו את החלטותיכם בפני חברי הקבוצה ואת אמות המידה שעל פיהן החלטתם.
- גבשו אמות מידה מוסכמות על כל חברי הקבוצה להבחנה בין ביטוי לגיטימי לבין הסתה.
- קבעו במשותף, לקראת הדיון במליאה, את מיקום ההתבטאויות על פי אמות המידה החדשות שגיבשתם.

